

Handläggare
Paula Lindgren

Länsstyrelsen Skåne
skane@lansstyrelsen.se

Samråd gällande regionplan för Skåne 2022-2040

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2021-01-11 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande:

Skåne är en expansiv region med stora framtida behov av ballastmaterial till bebyggelse och infrastruktur. Medelvärde för den årliga användningen av ballast i Skåne län för den senaste 10-årsperioden är 7,4 ton per invånare. Användbarheten av bergmaterial till ballast är mycket varierande i regionen och det finns dessutom en hel del motstående intressen. Därför är det mycket viktigt att göra upp en god planering för framtida ballastförsörjning, där man exempelvis utser strategiska täkter och gör ballastförsörjningen till en mellankommunal fråga. Detta är viktigt för att tillgodose de framtida behoven av ballast, men inte minst också för att säkerställa en långsiktig och hållbar ballastförsörjning i Skåne.

SGU vill därför framföra att i regionplan för Skåne skulle frågan om en hållbar ballastförsörjning behöva lyftas som ett **planeringsunderlag**. En hållbar ballastförsörjning bör ses som ett **allmänt intresse** just eftersom Skåne är en expansiv region gällande byggande och infrastruktur och därmed beroende av tillgång på ballast. Samtidigt har stora delar av Skåne mycket begränsat tillgång till lokal ballastförsörjning på grund av de geologiska förhållanden eller motstående intressen. Skåne har 15 geologiska riksintressen, varav tre är bergtäkter. För detaljer se SGUs kartvisare för riksintressen: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-riksintressen.html>. Skåne har dessutom många geologiska naturvärden och det finns ett pågående arbete med projekt GeoPark Skåne (kan med fördel inkluderas i texten om naturvärden på s. 74) <http://www.geoparkskane.se/>. En stor konkurrens om marken på relativt liten yta i Skåne gör hållbar ballastförsörjning till en **mellankommunal** fråga där regionen bör identifiera strategiskt viktiga täkter. Områden med, för ballastproduktion, användbart berg bör inkluderas i **Mark- och vattenanvändningskartan** (potentiell tillgång till berg för ballastproduktion). En hållbar ballastförsörjning förutsätter resurshushållning och att man arbetar strategiskt med ballastförsörjningen i samhällsplaneringen. Genom att betrakta ballastförsörjning som en viktig samhällsfunktion och som en viktig miljöaspekt i samhällsplaneringen ökar förutsättningarna för en ändamålsenlig användning av mark och naturresurser. En hållbar ballastförsörjning vill även bidra till minskade masstransporter och därmed minskade utsläpp.

Läs gärna mer om Skåne och hållbar ballastförsörjning i SGUs rapport:

<https://resource.sgu.se/dokument/publikation/sgurapport/sgurapport202101rapport/s2101-rapport.pdf>

För en hållbar mark- och vattenanvändning bör även möjligheterna till geoenergi och geotermi lyftas. Skåne har inom ett flertal områden mycket goda förutsättningar för geotermi från stora djup och generellt goda förutsättningar för marknära geoenergi båda från berggrunden och grundvatten. Exempelvis på s. 85 skulle det kunna finnas information om Malmö Stads satsning på djupgeotermi.

I klimatanpassningen och för en frisk miljö med minskade utsläpp bör man även beakta potentialen för geologisk lagring av koldioxid inom regionen, läs mer här:

<http://resource.sgu.se/produkter/rm/rm142-rapport.pdf>.

I omställningen av energisystemet till fossilfria källor bör Region Skåne ta vara på den långa kustlinje och de möjligheter som finns längs kusten till att samla in tång som användning till exempelvis biobränsle eller värme. Detta bidrar till en blågrön infrastruktur.

Vidare har särskilt de sydvästra delarna av Skåne mycket god tillgång till högklassig jordbruksmark (klass 8-10) vilket möjliggör en hög grad av självförsörjning, ökad export och minskad sårbarhet. Jordbruksmark underlättar även vattenfördröjning och infiltration vid ökad nederbörd, vilket är särskild viktigt i kommuner med sämre tillgång till allmänt tillgängliga grönområden. För att behålla och skydda denna fördel förutsätts en hållbar och effektiv markutnyttjande där man bland annat beaktar att planerade bygganden inte tar högklassig jordbruksmark i anspråk där alternativa möjligheter till byggandet kan finnas annanstans inom regionen. Att hushålla med regionens jordbruksmark är även det en förutsättning för en hållbar markanvändning.

I mark- och vattenanvändningskartan saknas underlag avseende större grundvattenmagasin, underlag finns dels på SGUs hemsida, dels i VISS (Vatteninformationsystem Sverige). I VISS visas både viktiga utpekade grund- och ytvattenförekomster. Fastställda vattenskyddsområden kan vara ett underlag att visa i en plankarta, då det inom dessa finns restriktioner som kan reglera framtida markanvändning.

Dricksvattenförsörjning (s 88). SGU har underlag avseende grundvattenmagasin, grundvattennivåer och grundvattenkemi. SGU är även ansvarig för miljömålet grundvatten av god kvalitet och föreskrivande myndighet för vattenförvaltningsarbetet för grundvatten. SGU vill även här påpeka att vattenresurserna i Skåne används i stor utsträckning av industrier och lantbruk för bevattning. Nyttjande av vatten i dessa syften är viktigt för att kunna bedriva ett rationellt jordbruk och utveckla industrier, och det är viktigt att resurserna används och fördelas på ett hållbart sätt mellan alla intressen. Det moderna jordbruket behöver i många fall även en användning av bekämpningsmedel och gödsel, och det finns en risk att en överanvändning av dessa ämnen på sikt kan påverka kvaliteten på vattenresurserna negativt.

Vad gäller den regionala planeringens utformande, så vill SGU framföra att den regionala planeringen ska ha den regionala skalan i fokus och vara inriktad på frågeställningar som kompletterar den kommunala planeringen. Det betyder att det är viktigt att det finns en medvetenhet om konsekvenser av föreslagna principer för planeringen och det framgår tydligt vilka aspekter av till exempel resurseffektivitet som är styrande och vilka som valts bort. I planen står det bland annat att ”*En balanserad och effektiv mark- och vattenanvändning med sammanhållen bebyggelse och en helhetsyn avseende trafik-, bebyggelse-, blå- och grönstruktur är nödvändig för Skånes attraktionskraft och hållbara utveckling*”. På något vis behöver det här definieras vad som avses med en balanserad och effektiv markanvändning för att ge

bättre möjlighet till att den regionala planen utvecklas vidare och konkretiseras i den kommunala planeringen. Till viss del saknas detta i planen. Här kan man bland annat efterfråga vilka aspekter av resurseffektivitet som står i fokus och vilka aspekter på resurseffektivitet som får stå tillbaka. Det är viktigt för förståelsen för vilka värden och funktioner som planeringen får en negativ effekt på.

SGU vill till sist också påpeka att teckenförklaringen till kartan på s. 85 och även i pdf:en som den hänvisar till är fel. Texten har bytt plats mellan den gula och röda symbolen.

Gult ska vara: Strand med växelvis erosion/ackumulation men i huvudsak balans

Rött ska vara: Strand med måttlig till betydande erosion

Beslut i detta ärende har fattats av Enhetschef Samhällsplanering berg, Mugdim Islamovic. I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Gry Møl Mortensen, Kristian Schoning, Jonas Ising och Mattias Gustafsson, och hållbarhetsstrateg Olof Taromi Sandström deltagit. Statsgeolog Paula Lindgren har varit föredragande.

Mugdim Islamovic

Paula Lindgren